

POSTANOWIENIE

Dnia 5 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania F. L.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rzeszowie
o wysokość emerytury,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 5
grudnia 2024 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Rzeszowie
z dnia 19 maja 2023 r., sygn. akt III AUa 321/22,

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**II. zasądza od F.L. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
Oddziału w Rzeszowie kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści)
złotych, wraz z odsetkami, o których mowa w art. 98 § 1¹ k.p.c. -
tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w
postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Decyzją z 17 sierpnia 2021 r. (znak: [...]) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Rzeszowie odmówił wznowienia postępowania w sprawie ponownego ustalenia wysokości emerytury wnioskodawcy F. L.. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy odwołał się do treści art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i wskazał, że prawo do świadczeń lub ich

wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody, lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość. Organ rentowy wyjaśnił też, że odmówił przeliczenia emerytury, ponieważ wnioskodawca nie przedstawił nowych dowodów w sprawie i nie zostały ujawnione okoliczności, które miałyby wpływ na ponowne ustalenie świadczenia. Ponadto, w uzasadnieniu decyzji wskazano, że staż pracy do emerytury ostatecznie został ustalony wyrokiem z 28 listopada 2007 r. i wyniósł 35 lat, 8 miesięcy i 15 dni okresów składkowych oraz 8 lat, 5 miesięcy i 9 dni okresów nieskładkowych.

Sąd Okręgowy w Przemyślu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z 24 lutego 2022 r. (sygn. akt III U 679/21), wydanym w sprawie F. L. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Rzeszowie o wysokość emerytury, oddalił odwołanie.

Na skutek apelacji wnioskodawcy Sąd Apelacyjny w Rzeszowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 19 maja 2023 r. (sygn. akt III AUa 321/22) oddalił apelację. Sąd Apelacyjny podkreślił, że z zebranego materiału wynika, że F. L. nie przedłożył nowych dowodów, ani nie przytoczył nowych okoliczności, które dałyby podstawę organowi rentowemu do ponownego ustalenia wysokości przysługującej mu emerytury. Sąd Apelacyjny podzielił argumentację Sądu Okręgowego i stwierdził, że nowym dowodem w sprawie nie jest rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu Pracy i Płacy z dnia 19 sierpnia 1968 r. w sprawie obliczania podstawy wymiaru emerytury lub renty, zasiłków z ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa i składek na ubezpieczenie społeczne, czy też załącznik do decyzji organu rentowego, bądź wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 4 marca 1992 r. Podstawy do zmiany decyzji organu rentowego nie stanowią również okoliczności podnoszone w odwołaniu. Do wyliczenia wysokości emerytury wnioskodawcy należy przyjąć okresy składkowe w wymiarze 35 lat, 8 miesięcy i 15 dni oraz nieskładkowy w wymiarze 8 lat, 5 miesięcy i 9 dni. Słusznie również stwierdził Sąd Okręgowy, że brak jest jakichkolwiek podstaw do obliczenia wysokości podstawy wymiaru emerytury przy

przyjęciu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia znajdującego się w legitymacji ubezpieczeniowej.

Skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego złożył wnioskodawca, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie w całości, zarzucając rozstrzygnięciu:

1. rażące naruszenie prawa procesowego, które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy, tzn. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c., polegające na przejęciu przez Sąd II instancji za własne ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego w Przemyślu, bez jakichkolwiek merytorycznych rozważań w tej kwestii, w sytuacji gdy zarzuty apelacji obejmowały przede wszystkim sprzeczność ustaleń Sądu I instancji ze zgromadzonym materiałem dowodowym, w tym świadectw pracy, co skutkowało tym, że zarzuty apelacyjne w ten sposób nie zostały rozpoznane;

2. rażące naruszenie prawa materialnego, polegające na błędnej wykładni oraz niewłaściwym zastosowaniu przez Sąd przepisu prawa materialnego bez jego wszechstronnego rozważenia, a dokładniej art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przez jego niezastosowanie i nie uwzględnienie nowych okoliczności i nie ustalenie ponownie wysokości emerytury wnioskodawcy F. L..

W związku ze stawianymi zarzutami, skarżący wniósł o:

1. uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie w całości, jak również poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w Przemyślu (w przypadku stwierdzenia podstaw) i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi w innym składzie;

2. przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania;

3. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych;

4. rozpoznanie sprawy również pod nieobecność pełnomocnika skarżącego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o orzeczenie odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych. Natomiast w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, organ rentowy wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej i nieuzasadnionej i zasądzenie

od skarżącego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Pismem z 20 września 2023 r. pełnomocnik wnioskodawcy, w odpowiedzi na wezwanie Sądu wskazał, że wartość przedmiotu zaskarżenia w przedmiotowej sprawie określić należało na kwotę 288.000 zł.

Organ rentowy w odpowiedzi na pismo z 20 września 2023 r. wnioskodawcy wskazał, że wartość podana przez pełnomocnika w przedmiotowym piśmie jest wartością hipotetyczną i nie opiera się na żadnych wyliczeniach (skarżący wskazał, że ww. kwota to sporne świadczenie w wysokości 1.000 zł, wypłacane przez 24 lata, czyli łącznie 288.000 zł). Organ rentowy zauważył, że nawet gdyby okazało się, że świadczenie wypłacane jest w niższej kwocie – ze względu na błąd organu, to wyrównanie przynajmniej się za kres nie dłuższy niż 3 lata, poprzedzający bezpośrednio miesiąc, w którym zgłoszono wniosek.

Następnie pismem z 6 listopada 2024 r. pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o przyjęcie przedmiotowej skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując na jej oczywistą zasadność (warto wskazać też, że w piśmie tym wartość przedmiotu zaskarżenia została przez pełnomocnika wnioskodawcy określona na kwotę 54.000 zł). W uzasadnieniu wniosku skarżący podniósł, że 29 marca 1974 r. pracodawca wnioskodawcy P. [...] zaniżył zarobki wnioskodawcy - pomijając 25 miesięcy okresów składkowych, które wnioskodawca przepracował i które być uwzględnione. Zaniżenie wysokości okresów składkowych, a co a tym idzie wysokości świadczenia miało miejsce z przyczyn politycznych, ponieważ wnioskodawca był działaczem w podziemnej Solidarności, nie wstąpił do partii do partii komunistycznej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikuje się do przyjęcia i merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie należy przypomnieć, że skarga kasacyjna podlega badaniu (na etapie przedsądu) w zakresie spełnienia przez nią warunków formalnych. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do

rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. do czterech ma, w konsekwencji, zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej sprawie, nawet takiej, w której prawomocne orzeczenie zostało wydane w warunkach błędu w subsumpcji, czy też wyniku wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym bowiem razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a jego zadaniem nie jest przecież dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

Podkreślenia wymaga także, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2022 r., I USK 434/21, Legalis nr 2740849).

Przechodząc zaś do przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, jaką jest oczywista jej zasadność, to zwrócić należy uwagę, że poza jej przywołaniem strona skarżąca nie uzasadniła w ogóle swojego stanowiska w tym

zakresie. Tymczasem odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że strona skarżąca musi wskazać, w czym - w jej ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Strona skarżąca powinna więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126 i z 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). Tego strona skarżąca nie uczyniła. Co prawda, w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, strona skarżąca wskazała, jakimi przesłankami należy się kierować podnosząc oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, jednakże w przedmiotowym wniosku zabrakło odniesienia tych przesłanek do tej, konkretnej sprawy. Dlatego też należało uznać, że strona skarżąca nie sprostowała wyzwaniu wykazania przesłanki oczywistej zasadności wywiezionej skargi kasacyjnej.

Zwrócić także należy uwagę, że podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy, zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c., jest bowiem związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Związanie to wyklucza nie tylko przeprowadzenie w jakimkolwiek zakresie dowodów, lecz także badanie, czy sąd

drugiej instancji nie przekroczył granic swobodnej ich oceny. Z tego punktu widzenia każdy zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest a *limine* niedopuszczalny, spór o ocenę poszczególnych dowodów i ustalenie stanu faktycznego nie może być bowiem przenoszony do postępowania przed Sądem Najwyższym (por. wyrok Sądu Najwyższego z 3 kwietnia 2019 r., II CSK 95/18, LEX nr 2645127).

Przepis art. 398³ § 3 k.p.c. wprawdzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 § 1 k.p.c., bowiem właśnie ten przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów. Zarzuty naruszenia art. 233 § 1 i 2 k.p.c. nie mogą być więc w ogóle podstawą skargi kasacyjnej. Przepis art. 233 § 1 k.p.c. nie uprawnia również do kwestionowania kompletności ustaleń faktycznych, niezbędnych dla prawidłowej subsumcji przepisów prawa materialnego. Zarzut naruszenia tego przepisu nie może również uzasadniać tezy o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, skoro nawet w razie przyjęcia jej do rozpoznania Sąd Najwyższy nie mógłby rozważać zasadności naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.

Natomiast przepis art. 382 k.p.c. tylko wyjątkowo może stanowić usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej, jeżeli skarżący wykaże – czego w tym przypadku jednak nie uczyniono, że sąd drugiej instancji bezpodstawnie pominął część zebranego w sprawie materiału, orzekając wyłącznie na podstawie materiału zgromadzonego przed sądem pierwszej instancji albo oparł swe merytoryczne orzeczenie na własnym materiale, z pominięciem wyników postępowania dowodowego przeprowadzonego przez sąd pierwszej instancji, a uchybienie to, mogło mieć wpływ na wynik sprawy. Należy przy tym odróżnić sytuację, w której sąd drugiej instancji nie uzupełnia postępowania dowodowego od sytuacji, gdy sąd przy ferowaniu wyroku pomija materiał zgromadzony w sprawie. (zob. m. in. wyrok Sądu Najwyższego z 20 marca 2024 r., II USKP 111/22, Legalis nr 3061791; postanowienie Sądu Najwyższego z 27 marca 2024 r., I USK 101/23 Legalis nr 3062851; wyrok Sądu Najwyższego z 10 maja 2024 r., II CSKP 356/23,

Legalis nr 3076979, a także postanowienie Sądu Najwyższego z 29 października 2024 r., I CSK 3552/23, Legalis nr 3141048). Regulacja z art. 382 k.p.c. ma charakter ogólnych wytycznych, skierowanych do sądu orzekającego w danej sprawie, wobec czego ze swej istoty nie może być w postępowaniu apelacyjnym naruszona (samodzielnie) w sposób kwalifikowany, widoczny „na pierwszy rzut oka”.

Natomiast z ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika konieczność osobnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu apelacji. Za wystraczające należy uznać odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd drugiej instancji w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia. W przypadku wyroku oddalającego apelację, konieczne jest też wyraźne zaznaczenie, że sąd drugiej instancji podziela ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji, dokonaną przez ten sąd ocenę dowodów oraz ocenę materialnoprawną roszczenia. Artykuł 378 § 1 k.p.c. nie stanowi zaś podstawy do kwestionowania przez stronę skarżącą trafności rozpatrzenia zarzutów i wniosków apelacji, nawet wówczas, gdyby przedstawione przez sąd drugiej instancji poglądy jurydyczne były jawnie wadliwe (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 września 2024 r., II PSK 114/23, Legalis nr 3130624).

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a o kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 398²¹ k.p.c. w związku z art. 108 § 1 k.p.c. i art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935).

Ł.n

[a.ł]